

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2022.97.9>

УДК 811.161.2'38:81-112

АКТУАЛЬНІ МОДЕЛІ ЛІНГВОСОФІЇ БУТТЯ В СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

КОЦЬ

Тетяна Анатоліївна,

доктор філологічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу стилістики, культури мови та
соціолінгвістики,

Інститут української мови НАН
України,

вул. Михайла Грушевського, 4,
м. Київ, 01001;

e-mail: tetyana_kots@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4622-9559

Tetiana

KOTS,

Doctor of Philological Sciences,
Senior Researcher of the Department
of Stylistics, Language Culture and
Sociolinguistics,

Institute of the Ukrainian Language
of National Academy of Sciences of
Ukraine,

4 Mykhaila Hrushevskoho Str.,

Kyiv 01001, Ukraine;

e-mail: tetyana_kots@ukr.net

У статті з урахуванням інтегративного аспекту стилістики запропоновано тлумачення лінгвософії українських публіцистичних текстів початку XXI ст. Сучасні моделі мовного відображення буття (лексичні, морфологічні, стилістичні) підпорядковані новому семантичному осмисленню позамовної дійсності з урахуванням культурно-історичної ситуації, суспільно-політичних викликів, національних цінностей.

Основою лінгвософії буття є визначальні для сучасного національного простору ядерні поняття «Україна» зі встановленням позитивнооцінних (Україна : держава, Україна : народ, Україна : мова) та негативнооцінних семантичних кореляцій; «війна – мир» із формуванням словника низької та високої мовної експресії. Показовими для мови ЗМК є категорія оцінності, текстова модальність, соціальна мотивація.

Ключові слова: публіцистичний текст, лінгвософія тексту, оцінність, позитивнооцінні засоби, негативнооцінні засоби, публіцистичний словник.

Інформаційний простір сьогодення – це дзеркало тенденцій розвитку літературної мови загалом. Засоби масової комунікації (ЗМК) синхронно кодують різні етапи суспільного досвіду,

забезпечуючи передавання інформації від покоління до покоління і зберігаючи її у часі та просторі. Водночас ця сфера мовного функціонування є відкритою і динамічною, на ній постійно позначаються семантико-аксіологічні механізми часових, ціннісних, ідеологічних, естетичних орієнтирів епохи у зв'язку зі змінами пріоритетів суспільно-політичного життя народу. Французький філософ М. Фуко публіцистику тлумачить як соціальну інформацію, соціально зумовлену систему мови і дій [Фуко 1996: 35].

Як засвідчує мовна практика сьогодення усі зміни навіть на структурному рівні пов'язані з семантичними модифікаціями й підпорядковані основній функції ЗМК – впливу на суспільну свідомість. Проте основним для реалізації цієї функції є ідейний зміст публіцистичних текстів, який розкривається в контекстуальних умовах відповідними мовними засобами.

У філософській галузі знань ще з XVIII ст. (зокрема у працях В. фон Гумбольдта) для окреслення цих механізмів усталився термін *філософія мови*. Українські філософи (М. Попович, С. Кримський) кваліфікують філософію мови як розділ філософії, предметом якого є вивчення підстав і меж залежності пізнавального процесу від мови. Вони наголошують, що про вивчення філософії української мови можна говорити лише з 90-х рр. XX ст. [Попович 1998: 123]. Проте в українському мовознавстві цим поняттям активно послуговуються із 60-х рр. XX ст. Л.А. Булаховський у «Нарисах з загального мовознавства» акцентував на необхідності виокремлення філософії мови як окремої важливої наукової дисципліни, що, на його думку, заявила «свої права серед інших мовознавчих дисциплін» [Булаховський 1975: 96–97]. У наш час лінгвісти пропонують таку дефініцію: «філософія мови – сфера гуманітарних досліджень, скерованих на вивчення сутності й природи живої людської мови, її взаємозв'язків з буттям (реальністю, дійсністю, світом), свідомістю, мисленням, а також сфера власне теоретико-методологічного знання, що охоплює й інтерпретує ці взаємозв'язки» [Бацевич 2008: 228]. Чимало розвідок із цієї проблематики, досліджуючи ідіолект мовних особистостей, пропонує С.Я. Єрмоленко [Єрмоленко 2020; Єрмоленко 2018]. Мовознавці, як правило, вживають як синоніми терміни *фі-*

лософія мови, лінгвофілософія, лінгвософія. У центрі уваги цього напрямку лінгвістики: концептуалізація індивідуального словника письменника, естетичні функції різночасових етнокультурам, символічний зміст назв.

Проектуючи поняття *лінгвософія* на публіцистичні тексти та враховуючи визначальні функції ЗМК (інформативну, кумулятивну, впливу на суспільну свідомість), можна сформулювати таку тезу: *лінгвософія сучасних ЗМК – це інтерпретація загальнозживаними і спеціальними, оцінними, образними засобами мови ядерних понять сьогодення в контексті суспільно-політичних подій, національних і загальнолюдських цінностей.* Зміст будь-якого тексту кодується засобами національної мови, спільним фондом знань автора й реципієнта. У самій природі мовних одиниць публіцистичних текстів закладено можливість моделювання не лише дійсності, а й потрібних для утвердження ідеологічних принципів, що визначають спосіб суспільного мислення.

Основою формування лінгвософії публіцистичних текстів є категорія оцінності. Остання, зокрема в мові ЗМК, виявляє зв'язок з емоційністю, експресивністю, проте не отожднюється з названими поняттями. С.Я. Єрмоленко зазначає, що «емоційне в мові завжди експресивне, але не кожне експресивне явище належить до емоційних» [Єрмоленко 2000: 157]. Емоційні й експресивні одиниці містять негативну або позитивну конотацію, але оцінність – поняття ширше. Оцінку можуть передавати й нейтральні мовні засоби, зокрема з інтелектуальної сфери мовомислення, які вносять елемент об'єктивного осмислення понять і явищ історичної доби. Емоційна оцінка, навпаки, вносить відчутний елемент суб'єктивізму в публіцистичні тексти. Дослідники емоційну оцінку вважають і елементом естетичної, а також підґрунтям раціональної оцінки, тому що емоція – це біопсихосоціальна одиниця, і оцінка, побудована на її основі, не може бути чисто емоційною або чисто раціональною [Іваненко 1999: 590; Космеда 2000: 121]. Польські лінгвісти [Mikołajczuk 2000; Nowakowska-Kempna 1986] кваліфікують критерій оцінки як один з основних у класифікації назв почуттів.

Позитивна або негативна змістова шкала оцінності формується відповідно до визначених у суспільстві соціальних, національно-культурних, моральних цінностей. Логічна (раціональна) і емоційна (ірраціональна) оцінка в тексті часто взаємодіють. Логічну оцінність мотивують об'єктивні думки, а емоційну – почуття суб'єкта до об'єкта (особи, предмета, явища, події тощо). Одиницями логічної оцінності є слова і словосполучення з позитивнооцінною і негативнооцінною семантикою з інтелектуальної сфери мовомислення (*мислитель, гуманіст, доброчесний науковець, розвинена інфраструктура, злодій, плагіатор, хабарник*), а одиницями емоційної – експресивно-конотативні (*негідник, пройдисвіт, зажерлива людина, українолюб, омріяний план*). Емоційна оцінка може збігатися з раціональною [Mikołajczuk 2000: 137].

Лінгвософія буття в мові сучасних ЗМК виявляється в кількох напрямках: актуалізація вербалізаторів тих чи інших концептів буття; актуалізація лексичних одиниць різних сегментів буття соціуму; переосмислення номінацій.

Текст завдяки формуванню парадигм оцінності ключових для історичного періоду понять стає, у широкому розумінні, ретранслятором лінгвософії українського буття. Публіцистичні тексти зберігають неперервність традиції та динаміку оновлення мовної інтерпретації суспільно-політичного, культурного життя народу.

Показовим для публіцистичних текстів початку ХХІ ст. є розбудова функціонально і структурно різноманітних раціональних позитивнооцінних і виразно експресивних негативнооцінних мовних парадигм ядерних понять **Україна, народ, влада**, розширення їх семантики, яка розкривається в лексичній сполучуваності, синтаксичних конструкціях, контекстуальному оточенні. Раціональну оцінність формують відомі для носіїв мови із загальнолюдського або національного досвіду позитивнооцінні й негативнооцінні слова (*справедливість, патріотизм, демократія, національно-свідомий, відповідальний – несправедливість, тоталітаризм, тероризм, агресія, жорстокий*), які будують позитивнооцінне (*державна – незалежна, самостійна, соборна, суверенна, демократична, переможна, європейська, вільна, нова; народ – національно-свідомий, не-*

переборний, сильний, цілеспрямований, інтелектуальний, європейський, успішний, єдиний, об'єднаний, нездоланий, культурний, піднесений; влада – відповідальна, державницька, патріотична) семантичне поле, напр.: *Українці – вільна, інтелектуальна, європейська нація. Нам треба наздогнати і йти вперед разом з іншими європейськими державами* (Літературна Україна, 09.03.2017); *Люди великого внутрішнього потенціалу, нездоланні, успішні, об'єднані в нову спільноту, сильні духом, впевнені в своїх силах – це ознака нової, сучасної і майбутньої України* (Літературна Україна, 10.04.2014). Зауважмо, негативноцінна парадигма ядерних понять (*держава – тоталітарна, антигуманна, залежна; народ – несвідомий, некультурний*) обмежується переважно періодом до 2021 року.

Ядерне поняття *Україна* в мовно-інформаційному просторі сьогодення містить позитивні раціональнооцінні (*Україна : держава, Україна : народ, Україна : мова, Україна : церква* – зі словником високої експресії) та негативнооцінні переважно експресивні (*Україна – Росія* – зі словником низької експресії) семантичні кореляції. Показовим є розширення семантики слова *держава* і в мовній практиці, і в словниках, пор.: «країна з апаратом політичної влади» [СУМ, II: 248]. Перші три значення лексеми *держава*, зафіксовані в СУМі (1. «масток, помістя, володіння», 2. «міцність», 3. «влада, керівництво» [СУМ, II: 248]), сьогодні втрачають свою актуальність. Ядерне поняття *Україна* в суспільній свідомості сьогодні – це вже базовий семіотичний знак, ядро національного хронотипу, що в сучасних умовах символізує спільне інформаційно-духовне поле нації, напр.: *Прагнемо до того, щоб всередині країни всі політичні сили, – незалежно від того, при владі вони чи в опозиції, – повинні бути партнерами в розбудові незалежної, європейської, демократичної держави* (ICTV. Факти, 23.07.2018); *Під овації прозвучало привітання головного редактора наймасовішої в Польщі «Газети виборчої», ідеолога «Солідарності» Адама Міхніка: «Хай живе вільна, демократична і незалежна»* (Український тиждень, 15–18.03.2020).

Позитивнооцінним компонентом *України* як ядерного поняття ЗМК є лексеми з семантикою «державності», «незалежності». Частовживаними є означальні словосполучення *українська*

державність, наша державність та іменники незалежність, цілісність, суверенітет тощо (пор. у СУМі – «державний лад», «державна організація») [СУМ, II: 248], напр.: *Єдина ідеологія, яка може бути в нашому професійному війську – українська державність. Захист територіальної цілісності та незалежності. Все* (Українська правда, 09.11.2022); *Джонсон висловив упевненість, що є вихід із ситуації, що дипломатія має рішення. «Звичайно, ми працюємо над цим – це найперший пріоритет. Але тим часом ми твердо стоїмо за український народ, за незалежність та територіальну цілісність України», – резюмував він* (ТСН, 02.02.2022. 19:30).

Контекстуально антонімічною є опозиція *Україна – Росія*. Низка епітетів (*підступна, брехлива, терористична, ненажерлива, імперсько-шовіністична, країна-терорист, фашистська країна*) наповнює поняття *Росія* новими конотаціями, причинами появи яких є суспільно-політичний контекст російсько-української війни, напр.: *Кров пролита задля великої мети не засихає. Ми знаємо, що очікувати від Росії – підступна, брехлива, країна-терорист, вірити якій не можна* (Українська правда, 10.12.2019).

Переважно емоційно-оцінний публіцистичний словник вибудовується і навколо ядерного поняття *влада* (*бандитська, перевтомлена, політичні аферисти, перебіжчики, зрадники, тушки, кровопивці*), напр.: *Я за віком мав би вже сидіти на пенсії, але нині державою керують антиукраїнські сили, кланово-олігархічна, бандитська влада, яка дбає лише про власні інтереси* (Літературна Україна, 07.02.2013).

Виразною ознакою аксіології публіцистичних текстів є формування експресивного словника з соціально-оцінним забарвленням, що позначає явища, факти, події суспільно-політичного життя. Основою його творення є тематично різноманітна загальноживана лексика, яка внаслідок переносного вживання трансформується в однорідному експресивному позитивно-або негативнооцінному лексиконі (*прем'єрида, буриштиновий нардеп, лишай на українському тілі, слуга Кремля*), напр.: *Щоб перемогти, Україна як мінімум мусить обрубати всі зв'язки з ворогом, позбутися цього лишай на своєму тілі, припинити все, що з ним пов'язане* (Український тиждень, 26.05.2017–

01.06.2017); *Якась форма примирення з Росією можлива тільки після максимального віддалення. А віддалитися – це насамперед позбутися слуг Кремля тут у нас, в Україні* (Українська правда, 30.09.2019).

У сучасних публіцистичних текстах соціальна оцінність виявляється у формуванні нового публіцистичного словника антонімічних ядерних понять: *війна – мир* (*війна – звіряча, нелюдська, нещадна, вбивча; мир – омріяний, переможний, життєдайний*), напр.: *Ця війна, здавалося б, вже не може бути ще більш звірячою. Але щодня доводить – може* (Українська правда, 04.04.2022); *На думку Люттвака, поява великої кількості «ендемичних конфліктів» і відсутність перспективи їх вирішення спричинена «зовнішнім втручанням у парадоксальну логіку війни: настання життєдайного миру як результату вирішальної перемоги або виснаження сторін* (Дзеркало тижня, 15–21.08.2009).

Соціальна оцінність публіцистичної лексики змінюється відповідно до пріоритетів доби: політики, ідеології, культурного життя і є показником динаміки мови публіцистики. Для текстів 2022 року показовим є представлення авторського осмислення суті ворога в російсько-українській війні: *Співчувати вбитим, підтримуючи вбивць – це той шлях, який не зупинить війну. І чим швидше вони оберуть, тим менше у підручниках історії усі ці орбани розташовуватимуться поряд з головним катом сучасного світу* (М. Ткач, Українська правда, 04.04.2022); *Де тепер ті, хто бігли з роззявленими ротами слухати московських психологів, коучів, великих педагогів? Як ці спеціалісти вихали орду вбивць дітей? Як ці моралізатори і світочі думки створили суспільство, де дружини сами орків спокійно слухають розповіді своїх самців про групові звалтування і замовляють своїм орчентам плани «ля учебби»?* (А. Климчук, Українська правда, 05.04.2022).

Важливе значення в передаванні оцінки має внутрішня форма слова. Періодичні видання з метою увиразнити негативну конотацію актуалізують діалектні слова з експліцитною внутрішньою формою, змінюючи їх вихідне значення. Так, спостерігаємо, що слово *упосліджений* (*принижений*) у деяких контекстах заступає прикметник *неблагополучний*, напр.: *Тросици-*

на найбільш **упосліджений** житловий масив Кисва, що завжди був предметом анекдотів (Літературна Україна, 18.10.2012).

Стильова норма періодичних видань завжди допускала вживання розмовних одиниць, але в різні періоди історії літературної мови різними були критерії їх залучення. У 60–80-х рр. ХХ ст. мовознавці як розмовні кваліфікували в мові преси слова на зразок: *гордий, ніжний, правдивий, дотепний, звичайнісінький, свіженький, балаканина, виганяти, підправляти, позичити, приживатися* тощо [Пилинський 1979: 23–42]. Сфера їх функціонування обмежувалася переважно жанрами фейлетону та нарису. З погляду сучасників, майже всі вони сприймаються як нейтральні одиниці. Сучасні ЗМК, як правило, послуговуються експресивно виразними й переважно негативнооцінними розмовними одиницями, які визначають тональність контексту та поширюються на інформативні жанри, напр.: *просувати закони, проковтнути анексію Криму, зажерлива, ненаситна Москва, продажні тушки, отетерілі мами, втовкти в голови росіянам*, напр.: *Важко уявити, як **отетеріли** новоспечені **матусі**, випадково натрапивши в інтернеті на фотознімки своїх щойно народжених немовлят на руках у медсестер Дніпропетровського пологового будинку № 7, розташованому в самісінькому центрі міста* (Україна молода, 13.12.2012); *Наші дипломати мають **втовкти в голови** росіянам, що їхня влада скоїла історичний злочин* (Країна, 17.04.2014).

Негативно впливають на стильову норму публіцистичних текстів, зокрема на інформативні жанри, сленгізми, що теж є виявом соціальних чинників мовної моди: *Курортний настроій депутатам, які у передчутті літніх канікул уже перейшли на режим «розслабон», одним махом перебили* (Високий Замок, 22.06.2017); *Ви думаєте, що власники телеканалів не намалюють нам чергового месію, якого оберуть на своєму **сходняку** в якому-небудь Відні* (День, 12.12.2017). Їх уживання пов'язане із залученням ширшої аудиторії, наприклад молоді, та вираженням іронічної конотації контексту (*мерин, мерс* – «автомобіль марки “Mercedes”»): *Схоже, «нульцевий» Mercedes займе в сімейному гаражі місце позашияховика, який вказаний у декларації Луценко за 2016 рік. Той «**мерин**» вартував 1,7 мільйона гривень* (Високий Замок, 18.05.2017); *Перекочу-*

вавши з громадської діяльності у політику, колишня виконавчий директор Інституту масової інформації Вікторія Сюмар теж змінила свій поношений «мерс» на круте Audi Q3 (Високий Замок, 06.05.2015). Мовна мода, зокрема і в молодіжному середовищі, регламентує вживання кримінальних жаргонізмів, напр.: *Минулий саміт в Парижі, як і майбутню зустріч в Берліні, він називає бандитською стрілкою*» (Главком, 05.01.2020).

Щоб приховати негативне оцінне значення деяких слів або віддати данину моді, журналісти підтримують поширення іншомовної лексики, напр.: замість *купівля товарів – шопінг*, замість *торба, сумка – шопер* (ще має значення *продавець-стиліст*). Пояснення новотворів можна знайти на багатьох інформаційних сайтах, напр.: *Шопінг пишеться з однією буквою «п», і великі шопери схожі на авоськи для покупок, теж. До речі, є така професія – шопер. Найчастіше це стиліст, який допомагає придбати відповідний одяг. Тому в торговому центрі ви можете побачити шопера з шопера на шопінг* (<https://social.org.ua/7901-30>). Це вже стало традиційним способом заміни закріпленого у свідомості широкого загалу негативного сприймання явища (або ж сприймання його як чужого) на позитивне (або ж нейтральне). Згадаймо, як у 70-х рр. ХХ ст. М.М. Пилинський писав, що витіснення з ужитку іменників назв особи за родом діяльності *каютна, номерна* словом *стюардеса* було причиною збільшення в рази кількості вступників на цю спеціальність [Пилинський 1976: 123].

У мові сучасних ЗМК іншомовні слова (здебільшого кальки з англійської мови), виконуючи оцінну функцію, часто витісняють із ужитку питомі або адаптовані до законів мови слова, що має руйнівні наслідки для мовної системи (*фільмомейкер, фільммейкер – фільмовиробник, фестмейкер – організатор видовищ, омбудсмен – уповноважений з прав людини; емейл, мейл, e-mail – електронна пошта та ін.*), напр.: **Фільммейкер** відзначає, що зараз відбуваються продажі фільму в інші країни, за їх результатами можна буде говорити про прибуток картини (Дзеркало тижня, № 67, 2016); *Навіть якщо пані Карпачова на початку свого сумісництва і робила заяви про відмову виконувати будь-які інші доручення чи повноваження, крім тих, які покладені на уповноваженого, то захист омбуд-*

сменом під час виборчої кампанії переважно членів Партії регіонів усе одно породжував сумніви щодо її об'єктивності й неупередженості, до чого зобов'язувала складена присяга (Київ, 23–29.12.2006).

Отже, постійно змінювана дійсність вимагає нових моделей для її інтерпретації. Лінгвософія ЗМК відображається у різних формах реалізації способів інформування, оцінювання та волевиявлення, що супроводжують комунікацію. Сучасна модель мовного осмислення буття українського соціуму побудована на засадах психології сприймання в національному просторі соціально-політичної, культурно-історичної ситуації, на раціональному й емоційному виявах позамовної дійсності. ЗМК засвідчують формування двох полярних аксіологічних мовних парадигм – негативнооцінного словника низької експресії для номінації ворожого у національному просторі та позитивнооцінного словника високої експресії для фіксації явищ утвердження власної державності й незалежності.

Бацевич Ф.С. Історія лінгвофілософських учень: Підручник. Київ: Академія, 2008.

Булаховський Л.А. [Філософія мови]. Нариси з загального мовознавства. Серія друга. *Л.А. Булаховський. Вибрані праці: в 5 т.* Київ: Наукова думка, 1975. Т. 1. С. 96–97.

Єрмоленко С.Я. Лінгвософія поетичних текстів Лесі Українки. *Науковий вісник Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Філологія.* 2020. № 45. Том 1. С. 23–25.

Єрмоленко С. Філософія мови Олеса Гончара. *Культура слова.* 2018. Вип. 88. С. 9–29.

Іваненко С.М. Поліфонія тексту. Київ: Видавничий центр КДЛУ, 1999.

Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1976.

Попович М. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998.

Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

Фуко М. Археологія знання. Київ: Ника-Центр, 1996.

Mikołajczuk A. Problem ocen w analizie wybranych polskich nazw uczuć z klasy semantycznej GNIEWU. [The problem of evaluations in the analysis of selected Polish names of feelings from the semantic class ANGER]. *Acta Universitatis Wratislaviensis.* 2229. *Język a kultura. Tom 14.* Wrocław, 2000. Pp. 117–134.

Nowakowska-Kempna I. Konstrukcje zdaniowe z leksykalnymi wykiadnikami predykatyw Katowice: Uniwersytet, 1986.

REFERENCES

Bacevych, F.S. (2008). History of linguistic and philosophical students: Textbook. Kyiv: Academy (in Ukr.).

Bulakhovsky, L.A. (1975). [Philosophy of language]. Essays on general linguistics. Series two. *L.A. Bulakhovskyi. Selected works: in 5 volumes*. Kyiv: Naukova Dumka. Vol. 1, 96–97 (in Ukr.).

Yermolenko, S. (2018). Oles Honchar's philosophy of language. *Culture of the word*, 88, 9–29 (in Ukr.).

Yermolenko, S.Ya. (2020). Linguistics of Lesya Ukrainka's poetic texts. *Science Herald of the International humanitarian university. Series: Philology. № 45. Vol. 1*, 23–25 (in Ukr.).

Ivanenko, S.M. (1999). Text polyphony. Kyiv: KDLU Publishing Center (in Ukr.).

Pylynskyi, M.M. (1976). Language norm and style. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

Popovych, M. (1998). Essay on the history of culture of Ukraine. Kyiv: ArtEk (in Ukr.).

Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vol. (1970–1980). Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

Fuko, M. (1996). Archeology of knowledge. Kyiv: Nika-Center (in Ukr.).

Mikojaiczuk, A. (2000). Problem ocen w analizie wybranych polskich nazw uczuj z klasy semantycznej GNIEWU. [The problem of evaluations in the analysis of selected Polish names of feelings from the semantic class ANGER]. *Acta Universitatis Wratislaviensis. 2229. Język a kultura, Vol. 14*. Wroclaw, 117–134 (in Pol.).

Nowakowska-Kempna, I. (1986). Konstrukcje zdaniowe z leksykalnymi wykiadnikami predykatyw uczuj. Katowice: Uniwersytet (in Pol.).

Статтю отримано 14.11.2022

Tetiana Kots

CURRENT MODELS OF THE LINGUISTICS OF GENESIS IN MODERN PUBLICISTIC TEXTS

Constantly changing reality requires new models for its interpretation. The linguistic philosophy of mass communication is reflected in various forms of implementation of ways of informing,

evaluating and expressing will. Any journalistic text has a clear pragmatic orientation – to convince the addressee of the correctness of the judgment and encourage him to react accordingly by means of various linguistic means (changes at the level of structure, semantic and stylistic transformations). In the article, taking into account the integrative aspect of linguistic stylistics, an interpretation of the linguistics of Ukrainian journalistic texts of the beginning of the 21st century is proposed. Modern models of linguistic representation of existence (lexical, morphological, stylistic) are subject to a new semantic understanding of extra-linguistic reality, taking into account the cultural-historical situation, socio-political challenges, and national values. All changes at the structural level and semantic and stylistic transformations in the modern language and information space are determined by social trends, psychological perception of reality.

The basis of the linguosophy of existence is the nuclear concepts defining the modern national space: “Ukraine” with the establishment of positive (Ukraine: state, Ukraine: people, Ukraine: language) and negative (Ukraine – Russia) semantic correlations; “war – peace” with the formation of a dictionary of low and high language expression. The category of evaluability, textual modality, and social motivation are indicative of the language of mass communication.

Key words: journalistic text, linguistics of the text, evaluability, positive evaluative means, negative evaluative means, journalistic dictionary.